

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

2 בדצמבר 2009

465

ט"ו בכסלו התש"ע

עמוד

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 108) (החמרת הענישה בעבירות שוחד), התש"ע-2009 104

**הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 108) (החמרת הענישה בעבירות שוחד),
התש"ע-2009**

1. תיקון סעיף 290 בחוק העונשין התשל"ז-1977¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 290(א), במקום "מאסר שבע שנים" יבוא "מאסר עשר שנים או קנס פי חמישה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4), ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד, דינו – קנס פי עשרה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4)".
2. החלפת סעיף 291 במקום סעיף 291 לחוק העיקרי יבוא:
- "מתן שוחד 291. נותן שוחד לעובד הציבור כהגדרתו בסעיף 290(ב) בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו – מאסר שבע שנים או קנס פי חמישה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4), ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד, דינו – קנס פי עשרה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4)".

ד ב ר י ה ס ב ר

למדרג הענישה הקבוע בחוק בעבירות אחרות המבוצעות על רקע כלכלי, כגון עבירת גניבה בידי עובד ציבור הקבועה בסעיף 390 לחוק, שעונש המאסר בגינה הוא 10 שנות מאסר. החמרת הקנס המרבי נועדה לפגוע במוטיבציה הכלכלית העומדת בבסיסה של פשיעה זו ומניעה אותה, ובכך לתרום להרתעת עבריינים פוטנציאליים. קביעת קנס חמור בעבירה זו עולה בקנה אחד עם קביעת קנסות גבוהים במיוחד בעבירות אחרות שהמניע לביצוען הוא פוטנציאל לרווח כלכלי משמעותי, או מניעת הפסד כלכלי משמעותי, כגון עבירות לפי סעיפים 3 ו-4 לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, עבירות שונות בתחום הפגיעה בסביבה, עבירות לפי חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, ועוד.

אמנם, סעיף 63(א) לחוק מאפשר הטלת קנס בסכום שהוא פי ארבעה משוויים של הנוק שנגרם או של טובת ההנאה שהושגה בשל העבירה, ואולם אין בהוראה זו די כדי להטיל קנס הולם. כך במקרים שבהם מדובר בניסיון לקחת שוחד, או במצבים שבהם טרם התקבלה טובת ההנאה (הצעת שוחד).

מאחר שהטלת קנס היא דרך הענישה העיקרית לתאגיד, מוצע לקבוע כי הקנס המרבי לתאגיד המורשע בקבלת שוחד יהיה כפול מהקנס הקבוע ליחיד.

סעיף 2 סעיף 291 לחוק קובע בצד עבירת מתן השוחד עונש מאסר לתקופה שהיא מחצית מעונש המאסר המוטל על לוקח השוחד, דהיינו – שלוש וחצי שנות מאסר. כמו בעבירת לקיחת שוחד, גם לגבי עבירת מתן שוחד גובה הקנס המרבי לפי סעיף 61(א)(4) לחוק הוא 202,000 שקלים חדשים.

וזו לשונו של סעיף 291 לחוק, כנוסחו היום:

"מתן שוחד"

291. נותן השוחד דינו כדין לוקח השוחד, אלא שהעונש שהנותן צפוי לו הוא מחצית העונש האמור בסעיף 290.

כללי החוק המוצע נועד לסייע במאבק בשחיתות באמצעות החמרת הענישה בעבירות השוחד הקבועות בסימן ה' לפרק ט', בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – החוק) – החמרת עונש המאסר בצד עבירות לקיחת שוחד (סעיף 290 לחוק) ומתן שוחד (סעיף 291 לחוק), והחמרת עונשי הקנס הקבועים בצד עבירות אלה. החמרת הענישה בעבירת לקיחת שוחד ובעבירת מתן שוחד, משמעותה גם החמרת הענישה בעבירת מתן שוחד לעובד ציבור זו לפי סעיף 291 לחוק ובעבירת תיווך בשוחד ותמורה אסורה לבעל השפעה ניכרת לפי סעיף 295(א), (ב) ו-1(ב) סיפה לחוק, שכן העונש הקבוע לעבירות אלה נגזר מעבירות לקיחת השוחד ומתן שוחד.

הצורך בהחמרת הענישה עלה גם מביקורת ארגון OECD² (Organisation for Economic Co-operation and Development) שירשאל מצויה בהליכי הצטרפות אליו. על פי ביקורת זו הענישה בצד עבירת מתן שוחד לעובד ציבור זה הקבועה בסעיף 291 לחוק, אינה אפקטיבית ומרתיעה דיה. במסגרת הביקורת האמורה הושם דגש מיוחד על הצורך בהחמרת עונשי הקנס, ובמיוחד עונשי הקנס בכל הנוגע לתאגידים.

סעיף 1 העונש הקבוע בצד עבירת לקיחת שוחד לפי סעיף 290(א) לחוק, כנוסחו היום, הוא שבע שנות מאסר. לפי הוראות סעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, הקנס המרבי כיום בגין עבירה זו הוא 202,000 שקלים חדשים. מוצע להחמיר את הענישה בצד עבירת לקיחת השוחד, כך שעונש המאסר המרבי לעבירה זו יהיה עשר שנים, והקנס המרבי יהיה בשיעור פי חמישה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק – ליחיד, ופי עשרה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק – לתאגיד.

החמרת עונש המאסר המרבי נועדה לבטא את חומרת עבירת לקיחת שוחד, שהיא עבירת השחיתות המצויה במדרג החומרה הגבוה ביותר, ולהתאים את הענישה

¹ ס"ח התשל"ז עמ' 226; התש"ע עמ' 240.

3. בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984², בתוספת הראשונה, בחלק א', תיקון חוק בתי המשפט הפרט 1, אחרי "בנסיבות המתוארות בסעיף 249א"; יבוא "295; 290" (א), (ב) ו-(ב1) (1) סיפה";

ד ב ר י ה ס ב ר

נועדה להשיג את המטרות שפורטו בדברי ההסבר לסעיף 1 לעיל.

סעיף 3 מאחר שמוצע להחמיר את עונש המאסר בצד עבירת לקיחת השוחד ובעבירות תיווך בשוחד ותמורה אסורה לבעל השפעה ניכרת (המפורטות בסעיפים 290, 295(א), 295(ב) ו-295(ב1) סיפה לחוק) לעשר שנות מאסר, הרי שלפי סעיף 37(א) (1) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן – חוק בתי המשפט), בית המשפט המחוזי אמור לדון בהן בהרכב של שלושה שופטים. כדי שעבירות אלו יידונו בבית המשפט המחוזי לפני דן יחיד, אלא אם כן יורה נשיא בית המשפט המחוזי או סגנו לעניין מסוים כי יידונו בהרכב של שלושה שופטים, לפי סעיף 37(ב) (1) לחוק בתי המשפט, מוצע להוסיף עבירות אלה לתוספת הראשונה של חוק בתי המשפט. בתוספת האמורה מנויות עבירות שעונש המאסר המרבי בצדן עולה על העונש המוצע לעבירות קבלת השוחד, ביניהן: שוד בנסיבות מחמירות, הריגה, סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה, חטיפה, סחר בבני אדם, הצתה ועוד, אשר כולן נדונות בבית המשפט המחוזי לפני דן יחיד, ועל כן אין הצדקה כי עבירת השוחד תידון לפני הרכב של שלושה שופטים.

מוצע להחמיר את הענישה בצד עבירת מתן השוחד בשני אופנים: קביעת עונש מאסר של שבע שנים בצד העבירה, וקביעת קנס מרבי זהה לעבירת לקיחת השוחד בשיעור של פי חמישה מהקנס האמור בסעיף 61(א) (4) לחוק העונשין – ליחיד, ופי עשרה מהקנס האמור – לתאגיד.

החמרת הענישה בעבירת מתן שוחד נועדה לשקף את חומרתה תוך יצירת מדרג ראוי בין עבירה זו לעבירת לקיחת שוחד ועבירות כלכליות אחרות בחוק. על אף צמצומו של פער הענישה בין עבירת לקיחת שוחד לעבירת מתן שוחד, שמירת פער כמוצע מוצדקת נוכח החומרה הנוספת בעבירת לקיחת שוחד, הנובעת מפגיעת עובד הציבור בחובת האמונים שבה הוא חב כעובד ציבור, ופגיעה בערכים המוגנים של ערכי טוהר המידות של עובדי הציבור, אמון הציבור בשירות הציבורי, ופעולתו התקינה של השירות הציבורי. החמרת הענישה בעבירה זו תאפשר הטלת עונש הולם במקרים שבהם מתן השוחד נעשה בנסיבות מחמירות שונות, כגון: שוחד בהיקפים גדולים או בשיטתיות, או במצבים שבהם נותן השוחד הוא גורם חזק מבחינה כלכלית, פוליטית או אחרת לעומת עובד הציבור המקבל שוחד. הגדלת הקנס בצד נתינת השוחד

² ס"ח התשמ"ד עמ' 198; התשס"ט עמ' 115.

